

LEVENSLIJN

KAPITALISME VS. COMMUNISME (KOUDE OORLOG)

De levenslijn is een interessante werkvorm, een werkvorm die verder gaat dan alleen maar het (re)produceren van een tijdlijn. Ook al bestaat de levenslijn ook uit historische gebeurtenissen en een tijdlijn, toch wordt in deze opdracht de tijdlijn levend omdat leerlingen zich moeten inleven in een of meerdere historische personages. Vervolgens geven de leerlingen per gebeurtenis aan wat de personages van die gebeurtenis vinden. Dit doen ze door op een tijdlijn in de vorm van een assenstelsel (de levenslijn) een waardering (van plus vijf tot min vijf) bij die gebeurtenis te plaatsen.

De levenslijn laat leerlingen:

- betekenis geven aan historische gebeurtenissen
- verbanden en samenhangen ontdekken
- de dimensie 'tijd' ervaren
- de rode draad uit een historische periode halen
- gebeurtenissen vanuit verschillende gezichtspunten interpreteren
- standpunten beargumenteren
- meningen en argumenten van anderen wegen

Onderwerp	De Koude Oorlog Met deze werkvorm behandel je de gehele Koude Oorlog
Activiteit	Leerlingen verplaatsen zich in het leven van een Amerikaanse kapitalist en een Sovjet communist. Van hun bevindingen tekenen ze een grafiek.
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw havo/vwo In de klas is de gehele Koude Oorlog tijdens de lessen behandeld
Instrueren	Wat: vandaag gaan we de hele Koude Oorlog nog een keer doorlopen Hoe: we kijken hoe een Amerikaanse kapitalist en een Sovjet communist reageerden op de belangrijkste gebeurtenissen tussen 1917 en 1991. Waarom: met deze werkvorm leer je de belangrijkste jaartallen. Tevens leer je begrijpen waarom mensen in die tijd op een bepaalde manier gereageerd hebben
Uitvoeren	Iedere leerling krijgt een instructie- en een invulblad. Laat de leerlingen in tweetallen de grafiek maken
Nabespreken	Wat: wat zijn de opvallende jaartallen en gebeurtenissen? Hoe: praat met leerlingen over hun aanpak. Hoe hebben ze het gedaan? Waarom op die manier? Waarom: vraag aan de leerlingen wat ze in de les hebben geleerd? Wat was er anders aan deze manier van werken?

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

LEVENSLIJN

KAPITALISME VS. COMMUNISME (KOUDE OORLOG)

Instructieblad

Gedurende de tweede helft van de twintigste eeuw hield een conflict tussen twee ideologieën de wereld in haar greep. Het kapitalistische westen stond lijnrecht tegenover het communistische oosten. Ondanks een wapenwedloop kwam het niet tot een directe confrontatie, waardoor we ook wel spreken van een Koude Oorlog. Het kapitalisme werd vertegenwoordigd door de Verenigde Staten en het communisme door de Sovjet-Unie. Hoe reageerden de leiders van beide landen op gebeurtenissen in de wereld? In deze werkvorm ga je proberen dat in kaart te brengen.

Wat moet je precies doen?

- Hieronder staan een aantal jaartallen en bijbehorende gebeurtenissen. Lees ze eerst allemaal door;
- Vraag jezelf af hoe de hoofdpersonen, een kapitalist uit de Verenigde Staten en een communist uit de Sovjet-Unie, op elke gebeurtenis gereageerd zouden hebben. Heel erg blij is +5, neutraal is 0 en niet blij is -5, maar alles er tussenin is ook mogelijk;
- Zet een punt of een kruisje in de grafiek. Neem voor de Amerikaanse kapitalist **blauw** en voor de Russische communist **rood**;
- Als je alle jaartallen hebt gehad, verbind je de punten met elkaar. Zo krijg je een blauwe levensgrafiek van Amerika en een rode levensgrafiek van de Sovjet-Unie.

De gebeurtenissen

- 1917 De Russische Revolutie breekt uit. Lenin slaagt er met de bolsjewieken (communisten) in om de tijdelijke regering af te zetten. Hij begint met het oprichten van een communistische staat.
- 1929 In de Verenigde Staten breekt een economische crisis uit die grote delen van de wereld raakt. In de Sovjet-Unie bestaat op dat moment een planeconomie.
- 1938 Op de Conferentie van München komen de leiders van Frankrijk, Engeland, Italië en Duitsland samen om te praten over Tsjecho-Slowakije. Stalin is niet uitgenodigd.
- 1939 Stalin sluit in het geheim een niet-aanvalsverdrag met nazi-Duitsland.
- 1941 Ondanks het niet-aanvalsverdrag wordt de Sovjet-Unie toch aangevallen door nazi-Duitsland. Ook de Verenigde Staten raken bij de oorlog betrokken door de Japanse aanval op Pearl Harbor.
- 1944 Al vanaf het einde van 1941 vecht de Sovjet-Unie tegen het Duitse leger aan het oostfront. Aan het westfront werd er nauwelijks meer gevochten sinds 1941.
- 1945 Op de conferentie van Potsdam vertelde de Amerikaanse president Truman aan Sovjetleider Stalin dat de Verenigde Staten een atoombom had ontwikkeld en die mogelijk in de strijd tegen Japan zou gaan gebruiken.

Ter info: na 1945 wordt Europa verdeeld in een kapitalistisch westblok en een communistisch oostblok (de gebieden die respectievelijk door westerse en Sovjetsoldaten bevrijdt zijn). De scheiding loopt dwars door Duitsland. In het westen blijven democratische regeringen bestaan, in Oost-Europa komen zogeheten Volksdemocratieën tot stand: deze landen werden geleid door de communistische partij, aangestuurd door de partijtop in de Sovjet-Unie.

- 1947 Om Europa te ondersteunen bij haar herstel bood de Verenigde Staten alle Europese landen (dus ook Oost-Europa en de Sovjet-Unie) economische steun aan in de vorm van Marshallhulp. Oost-Europese landen mochten de hulp van Stalin niet accepteren.
- 1948 In 1945 werd Duitsland opgedeeld in vier bezettingszones, bezet door Franse, Engelse, Amerikaanse en Russische soldaten. Hetzelfde gold voor Berlijn, dat in het Sovjet-deel lag. In dit jaar bezet Stalin de westerse delen van Berlijn om de hele stad in bezit te krijgen. Dit mislukte echter.
- 1949 China wordt communistisch.
- 1950 Het communistische Noord-Korea probeert het westersgezinde Zuid-Korea met steun van China te veroveren.
- 1953 Stalin komt te overlijden. De nieuwe Sovjetleider Chroesjtsjov pleitte voor een zachtere politiek (destalinisatie) en wilde niet langer meer de directe confrontatie opzoeken met de Verenigde Staten (vreedzame co-existentie).
- 1956 In Hongarije willen steeds meer mensen meer democratisering en gaan de straat op: de Hongaarse Opstand. De Opstand werd hard neergeslagen door Sovjetsoldaten.
- 1961 Sinds de Duitse deling van 1949 (in DDR en BRD) zijn honderdduizenden Duitsers, vooral jonge intellectuelen, vanuit Oost-Duitsland naar West-Duitsland getrokken. Om een verdere leegloop te voorkomen werd op initiatief van Oost-Duitsland de Berlijnse Muur gebouwd.
- 1962 Na een Amerikaanse poging om een revolutie in het nabijgelegen Cuba te voorkomen, besloot de Cubaanse leider Fidel Castro samen te werken met de Russische Chroesjtsjov. Op Cuba werden vervolgens lanceerplekken voor korteafstandsraketten geplaatst. De Amerikaanse president Kennedy richt zich in een televisietoespraak woedend tot Chroesjtsjov en probeert hem onder druk te zetten (Cubacrisis).
- 1963 Na de Cubacrisis begint een periode van détente (ontspanning) in de Koude Oorlog.
- 1968 In Tsjecho-Slowakije leidden hervormingen onder leiding van Dubček tot een Praagse Lente: democratisering van het bestuur.
- 1972 Na enkele jaren intensieve oorlogsvoering trekken de Verenigde Staten zich terug uit Vietnam en veroveren Noord-Vietnamese communistische soldaten het westersgezinde Zuid-Vietnam.
- 1985 De nieuwe Sovjetleider Gorbatsjov begint met zijn politiek van glasnost (openheid) en perestrojka (economische hervormingen). Ook trekt hij Sovjetsoldaten terug uit Oost-Europa en stopt hij met de wapenwedloop met Amerika.
- 1989 De Berlijnse Muur komt in november van dit jaar te vallen. Oost- en West-Duitsland worden weer herenigd.
- 1991 De Sovjet-Unie valt uiteen, Gorbatsjov moet aftreden.

LEVENSLIJN

KAPITALISME VS. COMMUNISME (KOUDE OORLOG)

Vragenblad

Nadat jij en een medeleerling de levenslijn hebben afgerond, beantwoord je onderstaande vragen alleen. Bekijk nogmaals kritisch de door jullie gemaakte levenslijn!

1. Aan enkele gebeurtenissen kunnen verschillende kenmerkende aspecten worden gekoppeld. Bestudeer onderstaande kenmerkende aspecten en plaats een passende gebeurtenis (jaartal) erachter.

Het in praktijk brengen van totalitaire ideologieën: communisme	
De crisis van het wereldkapitalisme	
Het voeren van twee wereldoorlogen	
De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog	

2. Tussen 1917 en 1991 waren er enkele gebeurtenissen die de Amerikaanse kapitalist blij maakte en de Sovjet communist boos. Noem twee van die gebeurtenissen.

3. Tussen 1917 en 1991 waren er enkele gebeurtenissen die de Sovjet communist blij maakte en de Amerikaanse kapitalist boos. Noem één van die gebeurtenissen.

Er zijn historici die discussiëren over het beginpunt van de Koude Oorlog.

4. Kijkend naar je levenslijn, geef een beargumenteerd voorstel voor een jaartal (gebeurtenis) die het begin kan markeren van de Koude Oorlog.

5. Bestudeer de levenslijn: wie heeft volgens jullie levenslijn de Koude Oorlog gewonnen? Waaruit blijkt dat precies?
